

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet En fast omsorgskontakt i hemtjänsten (SOU 2020:70)

Myndigheten för delaktighet arbetar för ett samhälle där alla kan vara delaktiga, oavsett funktionsförmåga. Myndigheten för delaktighet lämnar följande yttrande.

Sammanfattning

Myndigheten för delaktighet har följande synpunkter på de förslag som lämnas i betänkandet:

- MFD välkomnar förslagets intention om att hemtjänstens verksamhet och stöd ska utföras med fokus på omsorgstagarens behov och delaktighet och att fast omsorgskontakt ska bidra till ökad kontinuitet och ökad trygghet för såväl omsorgstagare som anhöriga och personal.
- MFD anser att reglerna om en fast omsorgskontakt inte bara ska omfatta personer som är 65 år eller äldre utan även inkludera yngre omsorgstagare i yrkesverksam ålder.
- MFD anser att det finns alternativa sätt att organisera en fast omsorgskontakt som bidrar till ökad kontinuitet och kvalitet i omsorgen och menar att det kan övervägas vilken detaljeringsgrad regleringen bör ha.
- MFD är tveksam till utredningens förslag att *endast* undersköterskor på sikt ska kunna komma i fråga för rollen som fast omsorgskontakt. Vid utformningen av denna roll och precisering av krav på kompetens anser MFD att utredningen fokuserat alltför mycket på vårdande och medicinska insatser på bekostnad av andra insatser som ingår i hemtjänsten enligt socialtjänstlagen.

Myndighetens synpunkter

Myndigheten för delaktighet (MFD) välkomnar förslagets intention om att en fast omsorgskontakt i hemtjänsten och det stöd som ges ska utföras med fokus på omsorgstagarens behov och delaktighet. Förslaget om fast omsorgskontakt syftar därutöver till att bidra till ökad kontinuitet och ökad trygghet för såväl omsorgstagare som anhöriga och personal.

Av utredningen framgår att användandet inom hemtjänst av en funktion som kan liknas vid en fast omsorgskontakt är vanligt förekommande redan i dag, men inte reglerat i lag. En lagfäst reglering av fast omsorgskontakt i form av en utpekad person kommer enligt utredningen att främja kontinuitet och ökad kvalitet i omsorgen.

Reformen om fast omsorgskontakt bör inkludera alla omsorgstagare oberoende av ålder

MFD anser att det är olyckligt att utredningens direktiv är avgränsat till att gälla enbart äldre personer med hemtjänst. MFD anser att en reform om en fast omsorgskontakt även bör inkludera yngre omsorgstagare i yrkesverksam ålder.

Jämlikhet är en grundläggande princip inom socialtjänsten. MFD menar att det inte är förenligt med principen om jämlik omsorg att utesluta en grupp omsorgstagare vars önskemål och behov av en fast omsorgskontakt inte behöver skilja sig från äldre personers. Ambitionen att öka delaktigheten bör gälla för alla och utgå från individuella behov oberoende av grupptillhörighet. Reformen om en fast omsorgskontakt bör därför vara åldersneutral.

MFD vill framhålla att åldersneutrala regler för en fast omsorgskontakt inom hemtjänsten även ligger i linje med förslaget till en ny socialtjänstlag, Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47). Syftet med översynen av socialtjänstlagen är att utforma en framtida socialtjänst som bidrar till social hållbarhet med individen i fokus och som med ett förebyggande perspektiv ger människor lika möjligheter och rättigheter (s. 35).

Utformningen av en fast omsorgskontakt (5 kap. 5 a § socialtjänstlagen)

MFD anser att det finns alternativa sätt att organisera en fast omsorgskontakt som bidrar till ökad kontinuitet och kvalitet i omsorgen och menar att det kan övervägas vilken detaljeringsgrad regleringen bör ha.

Det finns flera former av kontinuitet i hemtjänstens stöd som kan bidra till ökad kvalitet och trygghet för en omsorgstagare. De kan variera beroende på situation och med hänsyn till omsorgstagarens önskemål och preferenser. Utredningens direktiv lyfter dock särskilt fram vikten av personalkontinuitet. I utredningens kartläggning av hur hemtjänsten arbetar i dag redovisas flera möjliga vägar för att stabilisera personalkontinuiteten och därigenom bidra till att minska antalet personer som ger stöd åt en enskild omsorgstagare.

MFD uppfattar att kartläggningen visar att det inte främst är användandet av en fast omsorgskontakt som har varit framgångsfaktorn för att åstadkomma ökad kontinuitet i omsorgen, utan andra faktorer som exempelvis strategisk schemaläggning, inrättandet av små arbetslag kopplade till ett avgränsat geografiskt område eller tvärprofessionella team med en holistisk ansats. MFD menar att dessa faktorer bör beaktas i den fortsatta beredningen av förslaget.

Kravet på kompetens bör inte begränsas till en kommande yrkestitel som undersköterska (5 kap. 5 b § socialtjänstlagen)

MFD är tveksam till utredningens förslag att *endast* personer som är undersköterskor på sikt ska kunna komma i fråga för rollen som fast omsorgskontakt. Vid utformningen av denna roll och precisering av krav på kompetens anser MFD att utredningen fokuserat alltför mycket på vårdande och medicinska insatser på bekostnad av andra insatser som ingår i hemtjänsten enligt socialtjänstlagen, exempelvis insatser av social natur.

MFD uppfattar att det är funktionen som ”spindeln i nätet” som är en av de mest utmärkande och centrala arbetsuppgifterna för en fast omsorgskontakt. Det är oklart för MFD varför inte andra yrkesgrupper med lämplig kompetens eller personer med annan lämplig erfarenhet skulle kunna inneha funktionen som en fast omsorgskontakt. Om det under någon tidsperiod råder underskott på undersköterskor riskerar hela reformen att skjutas i sank, vilket inte är en hållbar lösning. I situationer där det råder brist på undersköterskor kan det tvärtom vara en rimligare lösning att de koncentrerar sitt arbete på att ge vårdande och vissa medicinska insatser till omsorgstagarna, snarare än att hantera uppgifter av mer samordnande och administrativ karaktär.

Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av ärendet har generaldirektör Malin Ekman Aldén (beslutande), sektionschef Anna Dahlberg och utredare Susanne Eriksson (föredragande) deltagit.

Myndigheten för delaktighet

[elektroniskt underskriven]

Malin Ekman Aldén